STADSREGIO
ARNHEM NIJMEGEN

uw kenmerk	
ons kenmerk	14.0002468
Behandelaar	Ilse Houët
productnummer	9100.002.001
betreft	Programmabegroting 2015-2018 Stadsregio Arnhem Nijmegen
bijlage(n)	1

A 10

Aan de gemeenteraden in de Stadsregio Arnhem Nijmegen
Aan de controllers deelnemende gemeenten Stadsregio Arnhem Nijmegen

reg.nr.: 14.0005462
procesverantw.: 13MSO

D14.517907

INGEKOMEN
29 APR. 2014
GEMEENTE NIJMEGEN

class.nr.:
afgedaan:

Nijmegen, 28 april 2014

Geachte raad,

Bijgaand zenden wij u de concept begroting 2015 – 2018. De insteek voor de begroting is besproken in de Subcommissie Financiën van maandag 7 april jongstleden en zal worden voorgelegd in de gezamenlijke Commissievergadering van 5 juni aanstaande en vervolgens in de Stadsregioraad van 19 juni aanstaande. Wij vragen u eventuele opmerkingen over de begroting 2015 - 2018 uiterlijk 29 mei 2014 schriftelijk aan ons kenbaar te maken zodat deze opmerkingen betrokken kunnen worden bij de bespreking in de commissie.

De concept begroting is sluitend opgesteld op basis van vigerend beleid, waarbij gelet op de bezuinigingstaakstellingen en de toekomstige onzekerheden wel is gekeken naar welke taken nu tijdelijk kunnen worden stilgelegd zonder afbreuk te doen aan de van belang zijnde regionale taken én hoe we het wegvallende personeel zo min mogelijk laten vervangen. Op het moment van opstelling van de programmabegroting is de eventuele afschaffing van de Wgr-plus nog niet in de Tweede respectievelijk Eerste Kamer behandeld en is het ook nog niet duidelijk wat de twee commissies (publiekrechtelijke taken en Triple Helix) aan taken en organisatie beogen voor de nieuwe regionale samenwerking.

Voor de vergelijkbaarheid van de cijfers, zijn de cijfers van 2014 in deze meerjarenbegroting opgenomen. Vertrekpunt voor deze begroting was zowel de in juni 2013 vastgestelde meerjarenraming 2014-2017, als de eerste begrotingswijziging die wij op 24 april jongstleden hebben vastgesteld en die eveneens ter besluitvorming in juni wordt voorgelegd aan de Stadsregioraad. Voor de leesbaarheid hebben wij deze begrotingscijfers verwerkt in de voorliggende begroting 2015 - 2018. Voor de verdere onderbouwing verwijzen wij u naar de concept begroting.

Hoogachtend,
Het College van Bestuur Stadsregio Arnhem Nijmegen

de secretaris	de voorzitter
Roel Wever	Wim Dijkstra

Postbus 6578
6503 GB Nijmegen
Stationsplein 26
6512 AB Nijmegen
T 024 - 329 79 79
F 024 - 329 79 70
info@destadsregio.nl
www.destadsregio.nl

Concept
Programmabegroting
Stadsregio Arnhem Nijmegen
2015-2018

Nijmegen, versie CvB dd. 24-04-2014

Inhoud

1. Voorwoord 5
2. Uitgangspunten programmabegroting 2015-2018 7
3. Totaaloverzicht baten en lasten per programma 9
4. Programma's 11
4.1 Bestuur 11
4.2 Mobiliteit 14
4.3 Werken 19
4.4 Ruimte 21
4.5 Wonen 24
4.6 Programma Bedrijfsvoering/ algemene dekkingsmiddelen 26
5. Paragrafen 29
5.1 Weerstandsparagraaf 29
5.2 Financiering 31
5.3 Bedrijfsvoering 32
5.4 Verbonden partijen 35
6. Bijlagen 37
Bijlage 1. Bijdrage per gemeente 37
Bijlage 2. Totaaloverzicht resultaat per programma per jaar (x € 1.000,-) 38

1. Voorwoord

Voor u ligt de begroting 2015 en de meerjarenbegroting van de WGR+ Stadsregio Arnhem Nijmegen. Bij het opstellen van de begroting 2014 gingen wij er allen van uit dat 2014 het laatste begrotingsjaar zou zijn voor de huidige Gemeenschappelijke Regeling. Echter medio april 2014 moeten wij constateren, dat de wetgever er tot op heden niet in is geslaagd om de WGR+ in te trekken. Daarmee wordt, ondanks de woorden van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, volstrekt onzeker of de datum van intrekking van 1 januari 2015 gehaald kan worden.

Gelet op het vorenstaande en op de aan ons gestelde eisen voor wat betreft begroting en rekening kunnen wij niet anders dan u een nieuwe begroting voor te leggen. Het moge overigens volstrekt duidelijk zijn, dat dit zoveel als mogelijk een beleidsarme begroting is, dat er veel kopieerwerk in zit ten opzichte van 2014 en dat eveneens fors rekening is gehouden met de wensen van de deelnemende gemeenten om met ingang van 1 januari a.s. te starten met een nieuwe regeling in combinatie met een zgn. Triple Helix samenwerking.

Daar waar mogelijk anticiperen wij echter wel in deze begroting op de nieuwe ontwikkelingen. Dit kunt u onder andere opmaken uit het loslaten van een aantal taken, bijvoorbeeld in het ruimtelijk domein, uit het bezuinigen op onderdelen, maar met name ook uit het terugvallen van het aantal fte's doordat contracten zijn afgelopen en fors gestuurd is op natuurlijk verloop middels het vinden van andere werkplekken.
Op basis van het overgangsjaar 2014 gaan wij er bij het opstellen van de begroting van uit, dat alles gereed is om taken, bevoegdheden en (personele) middelen op het gebied van mobiliteit over te dragen aan de provincie met uitzondering van die taken die bij de nieuwe regeling komen te liggen. Hiertoe zijn vastgestelde afspraken met de provincie. Daarnaast is in 2014 ingezet op overdracht van taken en middelen naar de nieuwe regelingen in goed overleg met de deelnemende gemeenten. Feitelijk staat daarmee alles gereed om in te spelen op het wetgevingstraject alsmede het visietraject van de 20 gemeenten voor de nieuwe Stadsregio.

Tegelijkertijd is de winkel tijdens de verbouwing open gebleven en zijn wij ook in staat bij het eventueel niet intrekken van de Wet continuïteit te bieden bij de uitvoering van onze taken op het terrein van mobiliteit.

Indien ten slotte de zaken lopen zoals gedacht, namelijk intrekking van de Wet WGR+ en instellen van een nieuwe regeling en een triple helix organisatie, dan zal het jaar 2015 voor het bestuur van de huidige Stadsregio bestaan uit het afronden van de liquidatie, het vaststellen van de daarbij behorende rekening, het afronden van afspraken rondom personeel en het beëindigen van de laatste contracten en afspraken.

Hoogachtend,

het College van Bestuur Stadsregio Arnhem Nijmegen

de secretaris	de voorzitter
Roel Wever	Wim Dijkstra

2. Uitgangspunten programmabegroting 2015-2018

De begroting 2015 dient in opzet te voldoen aan het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) en de verbijzonderingen zoals vastgelegd in de Financiële beheersverordening Knooppunt Arnhem-Nijmegen, vastgesteld bij KAN Raadsbesluit van 30 juni 2005.

De programmabegroting van de Stadsregio Arnhem Nijmegen bevat de volgende programma's:
1. Bestuur.
2. Mobiliteit.
3. Werken.
4. Ruimte.
5. Wonen.
6. Bedrijfsvoering/algemene dekkingsmiddelen.

In het programma Bedrijfsvoering/algemene middelen worden de algemene dekkingsmiddelen, de salariskosten die niet direct worden doorberekend naar de andere programma's en de algemene kosten bedrijfsvoering gepresenteerd en nader toegelicht. Indirecte salariskosten en algemene kosten bedrijfsvoering worden alleen naar de programma's toegerekend indien deze subsidiabel zijn.
Voor elk programma worden de volgende W-vragen beantwoord:
- Wat is de context?
- Wat willen wij concreet bereiken?
- Wat gaan wij er voor doen?
- Wat mag het kosten en hoe wordt het gedekt?

De basis voor het programma Mobiliteit is het Meerjaren Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2014-2017, zoals deze in december 2013 door de Stadsregioraad is goedgekeurd. Hierin is het nieuwe beleid afzonderlijk weergegeven.

De Stadsregio Arnhem Nijmegen wordt geconfronteerd met onzekerheid over de toekomst vanwege de WGR+ discussie vanuit het Rijk en de takendiscussie over regionale samenwerking die vanuit twee commissies wordt opgepakt. Op het moment van samenstelling van de begroting is de afschaffingswet nog niet behandeld in de tweede en eerste kamer en is de takendiscussie nog niet afgerond. De meerjarenbegroting is dan ook opgesteld op basis van bestaand beleid.

Hoewel het onduidelijk is of het programma Wonen nog onderdeel gaat uitmaken van het regionale samenwerkingsverband, gaan we er bij het opstellen van de meerjarenbegroting 2015-2018 vanuit dat deze taak nog onderdeel uitmaakt van de regionale samenwerking. Aangezien de reserve Wonen vanaf 2015 nagenoeg geheel is uitgeput, betekent dit voor 2015 en volgende jaren wel een extra taakstelling in de meerjarenraming om deze taken in stand te houden. Zodra er meer duidelijkheid is over de toekomstige regionale samenwerking en de intrekking van de WGR+, zal de meerjarenraming 2015-2018 worden bijgesteld.

3. Totaaloverzicht baten en lasten per programma

Lasten per programma (x € 1.000)

Begroting	2014	2015	2016	2017	2018
Bestuur	998	729	717	717	717
Mobiliteit	125.774	119.553	86.873	80.948	69.848
Werken	455	457	457	457	457
Ruimte	8.542	5.489	939	189	189
Wonen	766	211	236	211	211
Programma Bedrijfsvoering/ algemene dekkingmiddelen	1.138	1.060	997	997	997
Totaal	**137.673**	**127.501**	**90.221**	**83.521**	**72.421**

Baten per programma (x € 1.000)

Begroting	2014	2015	2016	2017	2018
Bestuur	243	130	130	130	130
Mobiliteit	125.774	119.553	86.873	80.948	69.848
Werken	62	26	26	26	26
Ruimte	8.250	5.300	750	0	0
Wonen	0	0	0	0	0
Bedrijfsvoering/algemene dekkingsmiddelen	2.859	2.432	2.432	2.282	2.282
Totaal	**137.188**	**127.441**	**90.211**	**83.386**	**72.286**
Saldo voor bestemming (-/- = nadelig)	**-485**	**-60**	**-9**	**-134**	**-134**
Taakstellende bezuiniging	***0***	***0***	***9***	***134***	***134***
• Bestemmingsreserve Wonen (BOV)	200	50	0	0	0
• Bestemmingsreserve Wonen (Stimuleringsprogramma)	220	10	0	0	0
• Bestemmingsreserve Wonen (Duurzaam Bouwen)	300	0	0	0	0
• Rente-egalisatiereserve	385	0	0	0	0
Saldo na bestemming (-/- = nadelig)	**620**	**0**	**0**	**0**	**0**

4. Programma's

4.1 Bestuur

Programmanummer	11
Portefeuillehouder	Wim Dijkstra
Budgethouder	Roel Wever

Wat is de context?
Het programma bestuur is opgebouwd rond drie taakvelden: bestuurlijke organisatie, communicatie en Bureau Brussel. Deze drie activiteiten zijn ondersteunend aan de andere programma's van de stadsregio.

Bestuurlijke organisatie
Bestuurlijke organisatie heeft betrekking op de wijze waarop het bestuur (college en Stadsregioraad) is georganiseerd en de wijze waarop het bestuur de doelen in de andere programma's wil bereiken.

Communicatie
Communicatie is essentieel voor een organisatie die in een netwerkomgeving haar boodschap wil overbrengen. De stadsregio heeft als verlengd lokaal bestuur de opdracht haar gemeenten optimaal te informeren over haar taken en werkzaamheden en zorgt voor een transparante verslaglegging van haar activiteiten. De stadsregio heeft een duidelijk en herkenbare uitstraling onder andere zichtbaar gemaakt in haar logo met daarin de vier taakvelden. De stadsregio zorgt voor een duidelijke corporate communicatie, een heldere projectcommunicatie en probeert middels nieuwe (social) media de samenwerking en communicatie te versterken.

Bureau Brussel
Bureau Brussel is in het leven geroepen om de belangen van de Stadsregio Arnhem Nijmegen in Europa zo goed mogelijk te behartigen. Bureau Brussel werkt voor gemeenten, maar ook voor kennisinstellingen en het bedrijfsleven uit de stadsregio. De focus van deze belangenbehartiging ligt op het versterken van de regionale economie door Europese kansen te benutten. Hierbij valt te denken aan deelname aan Europese netwerken, subsidiemogelijkheden en internationale profilering (representatie en communicatie activiteiten).

Hoofddoelstellingen programma Bestuur
Hoofddoelstelling 1: Op een efficiënt georganiseerde wijze werken aan de vier regionale taken: mobiliteit, ruimte, wonen en werken voor de twintig deelnemende regiogemeenten;
Hoofddoelstelling 2: Het verhogen van zichtbaarheid op inhoud/naamsbekendheid Stadsregio, verbeteren van de interne- en externe communicatie, verbeteren van regionale samenwerking;
Hoofddoelstelling 3: Het versterken van de regionale economie door Europese kansen te benutten.

H1: Wat willen we concreet bereiken?
De Stadsregio Arnhem Nijmegen is een herkenbare, effectieve en efficiënte organisatie die samen met de twintig stadsregiogemeenten werkt aan vier belangrijke stadsregionale taken: Mobiliteit, Ruimte, Wonen en Werken. De nadruk hierbij komt steeds meer te liggen op het faciliteren en stimuleren van het integrale vestigingsklimaat. Het zorgvuldig omgaan met de beperkte overheidsmiddelen is daarbij vanzelfsprekend het uitgangspunt. De stadsregio zal steeds opnieuw haar meerwaarde moeten aantonen. Daarbij geldt ook: onbekend maakt onbemind. Daarom zal de stadsregio zich niet alleen richten op het boeken van resultaten, maar ook op het zichtbaar maken daarvan richting onze belangrijkste aandeelhouders, de 20 gemeenten en de provincie, het Rijk en in Europa.

H1: Wat gaan we ervoor doen?

- Activiteit ondersteuning bestuur
  De ondersteuning betreft de ondersteuning van zowel het college van bestuur (o.a. voorbereiding werkbezoeken) als de voorbereiding en ondersteuning bij vergadering van de commissies en van de Stadsregioraad. De stadsregio wordt incidenteel geconfronteerd met juridische kosten die niet toegerekend kunnen worden aan bepaalde inhoudelijke projecten. Denk daarbij aan procedures die derden aanspannen.
- Activiteit Regionale samenwerking van morgen
  De stuurgroep regionale samenwerking , bestaande uit de burgemeesters van Arnhem en Nijmegen en de voorzitter van de stadsregio, heeft 2 commissies ingesteld: de commissie Triple Helix en de commissie overige publiekrechtelijke taken, die advies zullen uitbrengen over de gewenste regionale samenwerking inclusief de samenwerking in triple helixverband. Uitgangspunt is dat op 1 januari 2015 een nieuwe start gemaakt kan worden met de regionale samenwerking op de schaal van de regio Arnhem Nijmegen op nader te bepalen thema's. Deze adviezen zullen via de stuurgroep worden voorgelegd aan de gemeenteraden en de Stadsregioraad
- Activiteit Stadsregioreis
  Jaarlijks wordt door de stadsregio een bestuurlijke reis (werkbezoek) georganiseerd naar een regio in Europa. Doel is leren van de keuzes die gemaakt zijn op het terrein van intergemeentelijke samenwerking. De Stadsregioreis is budgettair neutraal. De deelnemers aan de reis betalen een bijdrage die opweegt tegen de lasten.

De lasten voor deze hoofddoelstelling zijn indicatief € 140.000,- en de baten € 90.000,-.

H2: Wat willen we concreet bereiken?

Met corporate en projectcommunicatie maken we zichtbaar wat we doen, waarom, met wie, wanneer en hoe. Communicatie draagt bij aan de verbetering van de samenwerking tussen de partners en het verkrijgen van meer draagvlak.

H2: Wat gaan we ervoor doen?

Activiteiten corporate en projectcommunicatie:

- Strategisch adviseren: het MT en Bestuur adviseren hoe de organisatie communiceert en zich presenteert vanuit het integrale corporate communicatiebeleid, externe ontwikkelingen en trends.
- Stakeholdersmanagement: er is veel aandacht voor de partners en de samenwerking in de keten met als doel de communicatie binnen de samenwerking beter vorm te geven.
- (Online) reputatiemanagement: het monitoren van de diverse pers en media; signaleren externe en interne issues gerelateerd aan de organisatie en de projecten.
- Social Mediabeleid: uitgewerkt en uitgevoerd met als doel hoe we als organisatie (en vanuit de projecten) de social media tools inzetten.
- Strategisch adviseren van projectleiders ten behoeve van projecten thema's wonen, werken, ruimte en mobiliteit. Schrijven van communicatieplannen en uitvoeren.
- Interne communicatie: door het nieuwe social intranet de interne communicatie- en informatielijnen korter gemaakt en verbeterd.
- Pers en media: aandacht voor de organisatie en projecten in diverse regionale en landelijke media en vakbladen, via persberichten, interviews en artikelen.
- Uitvoeren: standaard taken als het bijhouden van de website, intranet en extranet (het nieuwe CMS werkt kostenbesparend), het verzenden van (digitale) nieuwsbrieven, communicatiemiddelen ontwikkelt voor projecten.
- Accountability: meten is weten, aantoonbaar maken van de toegevoegde waarde van de communicatieactiviteiten, hebben we onze doelstellingen behaald.

De lasten voor deze hoofddoelstelling zijn indicatief € 60.000,- en de baten € 0,-.

H3: Wat willen we concreet bereiken?

Bureau Brussel is in het leven geroepen om de belangen van de Stadsregio Arnhem Nijmegen in Europa zo goed mogelijk te behartigen. Bureau Brussel werkt voor gemeenten, maar ook voor kennisin-

stellingen en het bedrijfsleven uit de stadsregio. De focus van deze belangenbehartiging ligt op het versterken van de regionale economie door Europese kansen te benutten.

H3: Wat gaan we ervoor doen?

- Lobbyactiviteiten en profilering van de stadsregio in Brussel. Op talloze manieren worden de belangen van de regio behartigd; een van de vaste momenten waarop dit gebeurd zijn de "Open Days", die jaarlijks in oktober in Brussel worden gehouden. De kosten die hiermee gemoeid zijn, betreffen vooral huisvesting.
- Advisering over subsidies, faciliteren van projectontwikkeling en kennisontwikkeling. Voor het opzetten van projecten en het schrijven van subsidieaanvragen heeft Bureau Brussel geen eigen middelen.

De lasten voor deze hoofddoelstelling zijn indicatief € 88.500,- en de baten € 39.000,-.

Wat mag het kosten?

Programma Bestuur (x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	998	729	717	717	717
Baten	243	130	130	130	130
Saldo (nadelig)	-755	-599	-587	-587	-587

Financiële toelichting

De afwijking tussen de begroting 2015 ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt doordat het project Liberation Route in 2014 eindigt en omdat er in 2015 1 fte communicatie en de functie van onafhankelijke voorzitter niet meer zullen worden opgevuld.
In de begrote programmakosten 2015 is € 429.000 aan salariskosten verwerkt.

4.2 Mobiliteit

Programma	Mobiliteit
Portefeuillehouder	Kees Luesink (Openbaar Vervoer) en Bert Jeene (Fiets en Mobiliteitsmanagement)
Budgethouder(s)	Reindert Augustijn

Wat is de context?
Het versterken van de stadsregio als een concurrerend internationaal stedelijk netwerk in Europa is één van de doelstellingen van de stadsregio. Het verbeteren van de interne en externe bereikbaarheid is daarbij cruciaal. Het programma mobiliteit richt zich met name op deze bereikbaarheid en heeft daarbij belangrijke verbindingen naar de overige beleidsterreinen.

Wat willen wij concreet bereiken?
In het Regionaal Plan, de Regionale Nota Mobiliteit en het Masterplan Openbaar Vervoer is gewerkt met een strategische agenda voor mobiliteit. Voor het beleidsveld mobiliteit wordt in 2015 aan een aantal projecten en programma's gewerkt die voortkomen uit deze nota's. Een aantal projecten is in voorgaande jaren gestart, de overige projecten en processen zijn nieuw. Met deze projecten en processen geven we uitvoering aan het **Regionaal Plan**, **Regionale Nota Mobiliteit** en **Masterplan Openbaar Vervoer**. In 2011 is het Regionaal Plan en de Regionale Nota Mobiliteit met een **Verstedelijkingsvisie en Mobiliteitsaanpak** geactualiseerd. Hieruit zijn ook nieuwe projecten en programma's voortgekomen.

De stadsregio kiest nadrukkelijk voor het stimuleren en uitvoeren van projecten die de regionale bereikbaarheid verbeteren. Deze projecten worden financieel ondersteund vanuit de regionale middelen. Dit leidt tot een investeringsimpuls voor de komende jaren die met name gericht is op twee opgaven om de regionale bereikbaarheid te verbeteren.

Doelstelling 1: Bundelen van vervoersstromen
De regionale bereikbaarheid verbeteren betekent vooral die projecten uitvoeren die zich richten op het faciliteren van de grote regionale vervoersstromen. Dit zijn vooral de stromen die goed zijn te bundelen. Dit zijn bijvoorbeeld projecten op de regionale corridor tussen A50, A73, tweede stadsbrug Nijmegen, A325, de Pleyroute en A12. Het regionaal spoorvervoer (Stadsregiorail) vervult een belangrijke functie binnen deze regionale corridor. Inzetten op een goed (hoogwaardig) openbaar vervoernet en de exploitatie daarvan is essentieel. Dit betekent een keuze voor een netwerk van hoogwaardig openbaar vervoer dat vooral gericht is op de grote reizigerstromen. Voor het aanbieden van minimale mobiliteitsvoorzieningen gaan wij op zoek naar nieuwe en innovatieve openbaar vervoerssystemen. In het Masterplan Openbaar Vervoer zijn deze principes verder uitgewerkt. Bij fietsen wordt ook ingezet op de belangrijke regionale fietsroutes en de zogenaamde "fietssnelroutes" zoals het RijnWaalpad tussen Arnhem en Nijmegen, en de fietssnelwegen Arnhem - Zevenaar, Nijmegen - Beuningen en Nijmegen - Cuijk

Het bundelingsprincipe wordt ook voor het ontwikkelen van een meer duurzaam logistiek en distributiesysteem worden toegepast. Onderzoek en projecten met betrekking tot dit onderwerp stimuleren wij actief.

Wij richten ons op de projecten die de doorstroming op het regionale wegennet verbeteren om daarmee de regionale ring beter haar functie te laten vervullen. Betere benutting van de bestaande infrastructuur zal ook op de langere termijn een belangrijke bijdrage leveren aan de regionale bereikbaarheid. Dynamisch verkeersmanagement, zal ook in de toekomst hierbij een belangrijke rol blijven spelen. Dit wordt uitgevoerd binnen SLIM waarin nu ook mobiliteitsmanagement is betrokken en er meer wordt ingezet op het onderliggende wegennet.

Doelstelling 2: Optimaliseren ketenmobiliteit
In de Regionale Nota Mobiliteit (ReNoMo) werd ook gekozen voor de interne bereikbaarheid van de stadsregio. Deze keuze is in de Mobiliteitsaanpak (de actualisatie van de ReNoMo) op nieuw onderstreept. De meerwaarde van het hoogwaardig openbaar vervoerssysteem moet verder worden benut: daar is nog capaciteit om de groei op te vangen. Deze meerwaarde komt tot stand door afstemming op en verknoping met andere netwerken: auto, fiets en bus/trein. De ontwikkeling van vervoersknopen is hierbij van groot belang. Wij leggen het accent bij het vergemakkelijken van de overstap van bus op

trein, maar ook van fiets en auto naar openbaar vervoer (transferia en fietsenstallingen). Enerzijds door het verbeteren van de overstap op de knooppunten en anderzijds door de serviceconcepten en het afstemmen van de verschillende openbaar vervoerexploitaties.

De verbetering van de overstappunten (knopen) is belangrijk in de regionale corridor, de radialen en in de landelijke gebieden (fiets en auto). Wij voeren een actief beleid om aantrekkelijke alternatieven voor het autogebruik aan te bieden, met name op de drukke verkeersassen (bijvoorbeeld Arnhem - Nijmegen of Zevenaar - Arnhem). Ook het regionale fietsnetwerk dient op orde te zijn en dit netwerk dient te worden verknoopt met een regionaal netwerk van recreatieve fiets- en wandelvoorzieningen.

In **Masterplan Openbaar Vervoer, de Fietsvisie, SLIM (Beter Benutten)** en de plannen voor **Stadsregiorail** zijn deze doelen verder geconcretiseerd in programma's en projecten en is er nog meer ingezet op het beter benutten van bestaande infrastructuur.

Wat gaan wij er voor doen?

Algemeen
Ook in 2014 zal een Meerjaren Uitvoeringsprogramma Mobiliteit (MUM) worden opgesteld en aan de raad in december voorgelegd ter vaststelling. Daarin ligt het programma voor 2015 vast en zijn de jaren daaropvolgend indicatief.

In het MUM wordt het programma mobiliteit onderverdeeld in de volgende onderdelen:
1. Regionale hoofdwegen.
2. Infrastructuur openbaar vervoer.
3. Exploitatie en beheer openbaar vervoer.
4. Doorstroming en Mobiliteitsmanagement.
5. Ontwikkeling van vervoerknopen.
6. Regionaal fietsnetwerk.
7. Verkeersveiligheid.
8. Beleidsuitwerkingen, studies en monitoring.
9. Personeelskosten en bedrijfsvoering.

Ad. 1 Regionale hoofdwegen
Doortrekking A15
Voor de voorbereiding van de doortrekking van de A15 is een bestuursovereenkomst ondertekend. Inmiddels is binnen Rijkswaterstaat een projectteam opgericht dat zich bezighoudt met de planontwikkeling voor de doortrekking van de A15. Provincie en stadsregio zijn actief betrokken bij dit projectteam en hebben daarvoor ook personele capaciteit en financiële middelen beschikbaar gesteld. Het project wordt gezamenlijk regionaal bestuurlijk aangestuurd via het convenantenoverleg. De stadsregio heeft tot en met 2012 € 12,5 miljoen (prijspeil 2011) gereserveerd voor dit project dit is in 2013 overgemaakt aan Rijkswaterstaat en zal naar afronding van het project door hen verantwoord moeten worden.

Ad. 2 Infrastructuur openbaar vervoer
Stadsregiorail en andere railprojecten
De projecten van Stadsregiorail (Nijmegen Goffert, de keersporen in Wijchen en Elst) worden in 2014 afgerond. De afrekening van een aantal project zal in 2015 plaatsvinden
Op de corridor Arnhem Doetinchem zullen verdere verbeteringen worden aangebracht. Ook in 2015 draagt de stadsregio hier weer financieel aan bij.

Doorstroming busvervoer (HOV netwerk)
Doorstroommaatregelen voor het openbaar vervoer in de stadsregio zijn nodig om de reistijd te verkorten en meer concurrerend te zijn met de auto. Met dit programma worden met name maatregelen aan het HOV-netwerk verder ingevuld met aanleggen van infrastructuur.

Ad. 3 Exploitatie en beheer openbaar vervoer
Contractsectorspoorlijnen
Voor wat betreft de contractspoorlijnen betreft het de volgende acties:

- In stand houden reguliere exploitatie Maaslijnconcessie (via provincie Limburg) en de lijnen Tiel – Arnhem (via provincie Gelderland) en Arnhem – Winterswijk (met provincie Gelderland).
- Monitoring en beheer Maaslijnconcessie en de lijnen Tiel – Arnhem en Arnhem – Doetinchem via deelname in de Stuurgroepen en Regiegroepen.
- Verbeteren performance op de lijn Arnhem - Doetinchem en de Maaslijn.

Beheer integrale concessie C2013
De concrete acties in het kader van exploitatie en beheer van de integrale concessie zijn:
- In stand houden reguliere exploitatie van de buslijnen en de lijn Arnhem – Doetinchem (deze laatste samen met de provincie).
- Faciliteren nieuwe structurele vervoerkundige ontwikkelingen.
- Faciliteren incidentele projecten.
- Monitoring en beheer concessies.

Beheer Stadsregiotaxi
Met betrekking tot het beheer van de Stadsregiotaxi zijn de acties:
- In stand houden reguliere exploitatie Stadsregiotaxi contract.
- Monitoring en beheer Stadsregiotaxi contract.

Chipkaart
De stadsregio blijft de exploitatie van de betaalautomaten coördineren en gebruik van de chipkaart optimaliseren.

Toegankelijkheid halten in combinatie met DRIS
Dit behelst de invoering van een Dynamisch Reizigers Informatie Systeem (DRIS) op een aantal belangrijke halten en het toegankelijk maken voor mensen met een functionele handicap van ongeveer de helft van de haltes. Tevens zijn er contracten gesloten met de vervoerders over de inzet van nieuw toegankelijk busmaterieel en integrale invoering van de DRIS in de voertuigen. De uitvoering en implementatie is in 2008 gestart en zal in 2014 afgerond worden. Een aantal afrekeningen zullen nog in 2015 plaatsvinden.

Ad. 5 Doorstroming
Betere benutting van bestaande infrastructuur, dynamisch verkeers- en mobiliteitsmanagement is een belangrijk speerpunt van de stadsregio. Dit wordt uitgevoerd binnen het programma door SLIM (Beter Benutten). Enkele belangrijke projecten binnen SLIM zijn SLIM Uit de Spits (de opvolger van SLIM Prijzen een spitsmijden project), SLIM Werken (de opvolger van Offensief Bereikbaarheid), SLIM informeren, SLIM Goederen en SLIM verkeersmanagement. SLIM focust zowel op gedragsbeïnvloeding als op verkeersmanagement en kleine infrastructuur aanpassingen om de doorstroming en bereikbaarheid in de regio te vergroten. In 2015 wordt gestart met SLIM Benutten Vervolg.
De stadsregio steunt daarnaast het VCC Oost die ondersteunde werkzaamheden op mobiliteitsmanagement gebied verricht.

Ad. 6 Ontwikkeling van vervoerknopen
Tot dit programma behoren projecten als P+R terreinen, transferia, fietsenstallingen, stationsomgevingen en groene halten. Ketenmobiliteit krijgt het accent in dit programma. De stadsregio is onder andere bezig met haar partners om de P+R Elst en Wijchen te ontwikkelen. Tevens is de stadsregio actief bezig met het vergroten van de stallingmogelijkheden voor de fiets op de verschillende stations en zal dit ook in 2015 voortzetten.
In het verleden zijn toezeggingen gedaan om mee te betalen aan de verbetering van traverse Dieren. De bijdrage vanuit de stadsregio is met name bedoeld om tijdens de werkzaamheden aan de stationsomgeving om de openbaar vervoer- en fietsvoorzieningen te verbeteren en het gebruik van het openbaar vervoer te bevorderen.

Ad. 7 Regionaal fietsnetwerk
In de fietsrelaties kan nog veel worden verbeterd. Het gaat daarbij niet alleen om de aanleg van nieuwe fietsvoorzieningen, maar ook om kwaliteitsverbeteringen; bijvoorbeeld voorrangsregelingen, aan-

passingen VRI's en betere verharding. Uitgangspunt hierbij is de fietsvisie. De grote projecten die ook in 2015 verder uitgevoerd zullen worden zijn de snelfietsroute Arnhem - Nijmegen en de snelfietsroutes Nijmegen - Beuningen en Arnhem - Zevenaar. Tevens is de start van de werkzaamheden aan de snelfietsroute Nijmegen – Cuijk voorzien.

Ad. 7 Verkeersveiligheid
Het accent bij dit programma wordt gelegd op de regierol van de stadsregio en preventie op regionale schaal. De invulling van dit programma wordt door ROVG vormgegeven. De stadsregio keurt het jaarplan van het ROVG goed en monitort de invulling daarvan.

Ad. 8 Beleidsuitwerkingen, studies en monitoring
Studies en monitoring
De stadsregio wil inzicht hebben in het effect van de mobiliteitsprojecten. Hiervoor is regelmatige monitoring noodzakelijk. De monitoring is in de afgelopen jaren verder ontwikkeld en zal nu beheerd worden om input te leveren aan invulling van projecten en beleid. Tevens is de stadsregio één van de koplopers bij de Nationale Data Wegverkeergegevens waarbij verschillende monitoringsystemen aan elkaar worden gekoppeld. Ook in 2015 wordt een aantal gebiedsgerichte mobiliteitstudies uitgevoerd die tot concrete projecten zullen leiden.

Verkeersmodel
Om de effecten van maatregelen te kunnen bepalen is een compleet geactualiseerd en multimodaal model noodzakelijk. Dit model is ontwikkeld in 2008 en zal constant beheerd en actueel gehouden moeten worden.

Planstudies
In de komende jaren ingezet op de uitbreiding van het HOV-netwerk waarvoor studies zullen worden uitgevoerd.

Coördinatie met andere overheden
Als verlengd lokaal bestuur wil de stadsregio zo goed mogelijk de belangen van haar gemeenten naar voren brengen en dus in constante dialoog zijn met haar gemeenten. Daarnaast is het voor afstemming en financiering van taken en projecten van belang goed te coördineren met de provincie, het Rijk, de Euregio en andere decentrale overheden (met name de andere stadsregio's). De stadsregio zal de coördinatie met de andere overheden intensief voortzetten onder andere via het SKVV en het Bestuurlijk Overleg Mobiliteit.

Coördinatie met bedrijfsleven
Mobiliteit en bereikbaarheid zijn essentieel om het bedrijfsleven van de stadsregio concurrerend te houden. Coördinatie met het bedrijfsleven is daarom van groot belang. Door het starten van Offensief Bereikbaarheid (dat over is gegaan in SLIM Werken) is de coördinatie met het bedrijfsleven verder verbeterd. Er zal ook regelmatig contact zijn door diverse andere overleggen waaronder het GVVP (het Gelders Verkeer- en Vervoer Platform)

Ad. 9 Personeelskosten en bedrijfsvoering
Algemeen
De kosten van het personeel en de bedrijfsvoering van de stadsregio die aan de mobiliteitszaken zijn toe te schrijven, worden hieruit betaald.

Wat mag het kosten en hoe wordt dit gedekt?

Mobiliteit **(x € 1.000)**

	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten					
• Regionale hoofdwegen	0	0	4.500	0	0
• Infrastructuur openbaar vervoer	29.400	27.055	7.400	4.900	4.900
• Exploitatie en beheer openbaar vervoer	55.035	54.020	53.920	53.920	53.820
• Doorstroming en Mobiliteitsmanagement	17.428	8.575	10.575	13.000	3.250
• Zwakke schakels	2.500	0	0	0	0
• Ontwikkeling van vervoerknopen	3.500	3.000	1.500	1.500	1.500
• Regionaal fietsnetwerk	9.450	23.050	5.250	3.750	2.750
• Verkeersveiligheid	900	730	730	730	730
• Beleidsuitwerking, studies en monitoring	5.475	1.275	1.150	1.300	1.050
• Personeel- en bedrijfsvoeringkosten	2.086	1.848	1.848	1.848	1.848
Totaal lasten	**125.774**	**119.553**	**86.873**	**80.948**	**69.848**
Baten					
• Regionale hoofdwegen	0	0	0	0	0
• Infrastructuur openbaar vervoer	750	0	0	0	0
• Exploitatie en beheer openbaar vervoer	200	200	200	200	200
• Doorstroming	4.030	1.000	2.000	2.000	0
• Zwakke schakels	0	0	0	0	0
• Ontwikkeling van vervoerknopen	0	0	0	0	0
• Regionaal fietsnetwerk	4.000	499	0	0	0
• Verkeersveiligheid	0	0	0	0	0
• Beleidsuitwerking, studies en monitoring	0	50	0	0	0
• Personeel- en bedrijfsvoeringkosten	0	0	0	0	0
• Dekking uit vooruit ontvangen Regionaal Mobiliteitsfonds	4.000	0	0	0	0
• Dekking uit vooruit ontvangen BDU	112.794	117.805	84.673	78.748	69.648
Totaal baten	**125.774**	**119.553**	**86.873**	**80.948**	**69.848**

prijspeil 2014

Prognose verloop saldo vooruit ontvangen BDU

	2014	2015	2016	2017	2018	**Totaal**
Toekenning BDU	82.273	72.325	71.900	70.700	70.700	**367.898**
Besteding BDU	112.794	117.805	84.673	78.748	69.648	**463.669**
Saldo	**-30.521**	**-45.480**	**-12.773**	**-8.048**	**1.052**	**-95.771**

Bedragen x € 1.000

Saldo vooruit ontvangen BDU per 31-12-2013	€ 129.725
Totaal saldi toekenning - besteding BDU 2014-2018	€ - 95.771
Saldo vooruit ontvangen BDU per 31-12-2018	**€ 33.954**

(bedragen x € 1.000)

4.3 Werken

Programmanummer	12
Portefeuillehouder	Frank van Rooijen
Budgethouder	Marjolijn van de Zandschulp

Wat is de context?
Het doel van dit programma is het versterken van het economisch vestigingsklimaat van de stadsregio in (inter)nationaal perspectief, zoals in het visiedocument Economische Agenda (februari 2008) is vastgesteld en in de evaluatie van de Economische Agenda in 2010 is herbevestigd. De verbindingen met de overige beleidsterreinen (mobiliteit, wonen en ruimte) waarop de stadsregio opereert zijn hierbij van groot belang. De stadsregio heeft een sterke brede economische structuur met daarbinnen een aantal succesvolle en kansrijke clusters (Health, Semiconductors, Energie en MilieuTechnologie, Mode en vormgeving en Toerisme). De stadsregio werkt aan de noodzakelijke basisrandvoorwaarde zoals voldoende en gevarieerd aanbod aan bedrijventerreinen en goede ontwikkeling van de detailhandel. Daarnaast verbindt zij partners binnen de regio bij het streven naar meer innovatie en een beter aansluiting van onderwijs en arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken?
Het is de ambitie van de stadsregio om in 2020 uit te groeien tot de vierde economische regio van Nederland. Met het oog daarop richten de partners zich op het versterken van het economisch vestigingsklimaat in internationaal perspectief en het maximaal benutten van de potenties van stuwende bedrijven.

Wij zetten daarom in op de versterking van het vestigingsklimaat, door:
- De regio als aantrekkelijke en kansrijke regio op de kaart te zetten bij de provincie, het Rijk en in Brussel (belangenbehartiging en lobby);
- De regio te profileren als aantrekkelijke regio om te studeren (studenten) en te werken (internationale bedrijven en kenniswerkers) (regiomarketing en onderwijsvoorziening);
- De juiste voorwaarden te scheppen voor een vitale bedrijven-, winkel en kantorenmarkt (vastgoed) en belangrijke dragers voor het vestigingsklimaat zoals logistiek en vrijetijdseconomie stimuleren en ondersteunen.

De uitvoering van bovengenoemde speerpunten richt zich op de volgende thema's:
A. Ruimte voor bedrijven
B. Logistiek
C. Vastgoedrapportage
D. Regiomarketing
E. Vrijetijdseconomie

Wat gaan we ervoor doen?

A. Ruimte voor bedrijven
Vanuit de stadsregio richten wij ons voldoende en gevarieerd aanbod aan bedrijventerreinen, een goed detailhandelsbeleid en het stimuleren van duurzame bedrijventerreinen. In 2013 heeft een afstemmingstraject rondom bedrijventerreinen plaatsgevonden met de regiogemeenten en de provincie. Als resultante van dat traject is het Regionaal Programma Bedrijventerreinen (RPB) herijkt. Daarnaast heeft een regionaal afstemmingtraject plaatsgevonden over detailhandel. Beide trajecten worden gemonitord en waar nodig herijkt.

Leegstand is een actueel probleem voor gemeenten op het gebied van detailhandel, bedrijfsruimten en kantoren. Daarom werken we aan een Uitvoeringsprogramma leegstand. Naast de focus op leegstand zoeken we actief aansluiting bij de Bedrijventerreinenagenda, het nieuwe bedrijventerreinenbeleid van de provincie.

B. Logistiek
Om het vestigingsklimaat en de concurrentiekracht van de logistieke sector in de regio Arnhem Nijmegen te versterken continueren we de samenwerking met Provincie Gelderland in het uitvoeringsprogramma *Logistiek als Gelderse Motor*. Daarnaast zal middels samenwerking vanuit de Groene Kracht en het programma Beter Benutten vanuit Mobiliteit worden ingezet op duurzame logistiek dat bijdraagt aan een optimale bereikbaarheid en toewerkt naar een groene economie. Dit geeft invulling aan het beeld dat de regio één economisch geheel is in vestigingsplaatsfactoren zoals bereikbaarheid, en mobiliteit.

Samenwerking op het vlak van logistiek is van belang om de kansen hiervan goed te kunnen benutten. Samenwerking in corridorverband en met andere regio's is daarom noodzakelijk. We zetten krachtig in op de samenwerking tussen achterlandverbindingen (noord-zuid) en in corridorverband in de oost-west as. In de groei van de logistieke sector als kansrijke sector tot speerpuntsector is behoefte aan gezamenlijke profilering, branding en acquisitie. Met name bij gezamenlijke profilering en branding kan de stadsregio een rol spelen.

C. Vrijetijdseconomie
Vrijetijdseconomie als vestigingsplaatsfactor ondersteunen wij door uitwerking en ondersteuning te geven aan de internationale Liberation Route. Vanwege de nauwe samenhang met Bureau Brussel, is Liberation Route ondergebracht bij het programma Bestuur.

D. Vastgoedrapportage
Voor een concurrerende regio is een goede profilering en inzicht in de vastgoedontwikkelingen van groot belang. De Vastgoedrapportage is een jaarlijks terugkerend rapport met actuele kwantitatieve én kwalitatieve beschrijving van de stand van zaken en de aanstaande ontwikkelingen op het gebied van onroerende zaken in de gehele stadsregio, gaat in op trends, is regiogericht, geeft een toekomstvisie en gaat elk jaar in op een ander actueel thema. Met de Vastgoedrapportage promoten we de regio en bieden we een interessante en betrouwbare database voor geïnteresseerden. Binnen de activiteiten voor de Vastgoedrapportage wordt nauw samengewerkt met andere overheidspartijen, de Radboud Universiteit en diverse marktpartijen. Met behulp van de website bouwen we een database met vastgoedinformatie van de afgelopen jaren, breed toegankelijk voor geïnteresseerden zoals investeerders en beleggers, makelaars, gemeenten, studenten etc.

E. Regiomarketing
Binnen het thema Regiomarketing werkt de stadsregio aan het samenhangend positioneren van de regio als aantrekkelijke Europese, creatieve, innovatieve regio op basis van de economische speerpunten. De webportal maakt de regio digitaal vindbaar voor internationale bedrijven, studenten en kenniswerkers. De informatie die de webportal biedt, helpt de doelgroepen bij hun vestigingsplaatskeuze. Doestelling is om meer bedrijven, studenten en kenniswerkers te interesseren voor de regio en er uiteindelijk aan bij te dragen dat zij zich vestigingen in de regio.

Wat mag het kosten?

Programma Werken (x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	455	457	457	457	457
Baten	62	26	26	26	26
Saldo (nadelig)	-394	-431	-431	-431	-431

Financiële toelichting
De afwijking tussen de begroting 2015 ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt door het wegvallen van baten voor gedetacheerd personeel. In de begrote programmakosten 2015 is € 225.000,- aan salariskosten verwerkt.

4.4 Ruimte

Programmanummer	13
Portefeuillehouder(s)	Wim Dijkstra, Margreet van Gastel, Mark Wintjes
Budgethouder	Marjolijn van de Zandschulp

Wat is de context?
Het grootste deel van het ruimtelijk-economische, sociale en culturele leven speelt zich af op het schaalniveau van de regio, zo ook in de Stadsregio Arnhem Nijmegen. Bewoners, ondernemers en instellingen bewegen zich voornamelijk binnen het daily urban system (DUS) dat ruwweg overeen komt met de omvang van de regio. Binnen deze schaal vinden de meeste verplaatsingen plaats voor woon-werkverkeer, gaan de kinderen naar school, worden culturele instellingen bezocht en worden de inkopen gedaan. Beslissingen over verstedelijking, infrastructuur, duurzame economische ontwikkeling, landschapsinrichting liggen voor het allergrootste deel op dit schaalniveau. Dit is de reden waarom de stadsregio inzet op een programma Ruimte.

Doel van het programma Ruimte is het werken aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat van de stadsregio voor haar inwoners, ondernemers en bezoekers. De stadsregio wil burgers en bedrijven aan de regio binden door het verbeteren van de condities voor 'het goede leven': het bieden van mogelijkheden voor prettig wonen en succesvol werken in een mooi, aantrekkelijk landschap en waar men zich snel en comfortabel kan verplaatsen. Randvoorwaarde hierbij is dat onze leefomgeving ook op de lange termijn duurzaam is. Binnen het programma Ruimte zetten we daarom ook in op een energie en klimaatopgave. Vanuit het luchtkwaliteitsprogramma Eureka is een verdergaande samenwerking met MRA en MARN ontstaan die werkt naar brede samenwerking op het gebied van energie en klimaat. Een regionale energie en klimaatopgave is aanvullend op lokale programma's en beleidsplannen en vervangt deze niet. Door de gemeenten is aangegeven dat regionale samenwerking meerwaarde moet bieden door schaalvoordelen, efficiency in werken door kennisdeling en gezamenlijke lobby. De stadsregio vult deze samenwerking met name in door in te zetten op slimme mobiliteit, duurzaam bouwen en stimuleren van energie en milieutechnologie. Hier ligt dan ook een sterk verband met de overige programma's van de stadsregio.

Wat willen we bereiken?
Binnen het programma Ruimte worden de ruimtelijke ambities van de stadsregio vormgegeven. De volgende taken vloeien daaruit voort:

- Behartigen van het regionaal belang op het gebied van ruimtelijke ordening, energie en klimaat en wonen, zowel richting gemeenten als provincie en Rijk; geven van beleidsuitgangspunten en zorgdragen voor verdere vormgeving en uitvoering daarvan.
- Faciliteren van samenwerking op ruimtelijk gebied tussen de regiogemeenten om te komen tot vitale steden en dorpen binnen de stadsregio, dit doen we door te inspireren en visievorming te stimuleren.
- Adviseren over kaderstelling op het gebied van ruimte en duurzaamheid door Rijk, provincie en regiogemeenten;

De uitvoering van bovengenoemde speerpunten richt zich op de volgende thema's:

A. Strategie en visievorming Ruimte
B. Regioprogramma 2012-2015
C. Eureka
D. De Groene Kracht

Wat gaan we ervoor doen?

A. Strategie en visievorming
We behartigen het regionaal belang op het gebied van ruimte, wonen, mobiliteit en infrastructuur zowel richting provincie en Rijk in het MIRT-overleg en de Gebiedsagenda Landsdeel Oost. Daarnaast voeren we de gezamenlijke opdracht van Rijk, provincie en regio uit voor het gebiedsgericht MIRT-onderzoek naar de bereikbaarheid van de regio Arnhem-Nijmegen op de middellange en lange termijn. Tenslotte werken we samen met de provincie en de regiogemeenten aan de verdere uitwerking van de Omgevingsvisie van de provincie Gelderland.

B. Regioprogramma 2012-2015
De stadsregio is één van de zes Gelderse regio's waarmee de provincie Gelderland nieuwe contractafspraken in het kader van regio- en stadscontracten heeft gemaakt. In totaal is 15 miljoen euro aan de stadsregio door de provincie beschikbaar gesteld voor de ontwikkeling van een achttal programmalijnen binnen het regioprogramma voor de periode 2012-2015. Daarbij is de stadsregio betaal- en beheerautoriteit richting de regiogemeenten over dit budget en de daarin begrepen verdeling over de acht programmalijnen. De stadsregio heeft een verantwoordingsplicht richting de provincie.

C. Eureka
Sinds 2007 werkt de stadsregio aan het Eureka-programma. Eureka bestaat uit verschillende projecten die anticiperen op het klimaat- en energievraagstuk, met een focus op het verbeteren van luchtkwaliteit in de regio. Dit programma wordt mogelijk gemaakt door rijksbijdragen vanuit het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) waaraan de wettelijke doelstelling is gekoppeld dat per 1 januari 2015 in de hele stadsregio de normen voor respectievelijk fijn stof (PM10) en stikstofoxiden (NOx) worden gehaald.

We geven uitvoering aan projecten binnen het Eureka-programma zoals verbetering doorstroming op trajecten in en rondom Arnhem en Nijmegen, Stimulering duurzame stedelijke distributie, Rijden op Groengas, Stimulering schone scheepvaart (o.m. Walstroom), Elektrische fietsen en scooters. Daarnaast is de stadsregio beheer-en betaalautoriteit voor de rijksbijdragen vanuit NSL richting de regiogemeenten en verantwoordelijk voor verantwoording hiervan richting provincie en Rijk. Dit dient in 2015 plaats te vinden. Tevens zoeken we nieuwe financieringsmogelijkheden waarmee regionale luchtkwaliteitsknelpunten kunnen worden opgelost.

D. De Groene Kracht
De Groene Kracht geeft de regionale ambities en het beleid op het gebied van duurzame energie, duurzame mobiliteit en de duurzaam gebouwde omgeving van de stadsregio vorm. We werken samen met de regiogemeenten aan structuurversterkende maatregelen voor een transitie naar een duurzame regionale economie. We richten ons op de vier programmalijnen; duurzame mobiliteit, duurzame energie duurzaam gebouwde omgeving en verbeteren van de luchtkwaliteit. Om meer samenhang en sturing te geven aan dit programma is in 2013 de Routekaart De Groene Kracht ontwikkeld. Met deze Routekaart is een gezamenlijke regionale stip op de horizon gezet voor 2020 en 2050. Streven is om in 2050 als regio energieneutraal te zijn.

Binnen De Groene Kracht worden onder meer projecten zoals de Concessie elektrische laadpalen en De Groene Hub ontwikkeld. Omdat De Groene Hub een nadrukkelijke regionale uitstraling heeft gekregen als gevolg van het grote aantal regionale partners die aan het project deelnemen, heeft de gemeente Nijmegen in 2013 de stadsregio verzocht dit project over te hevelen naar de stadsregio. Dit project is daarmee onderdeel geworden van De Groene Kracht.

Wat mag het kosten

Programma Ruimte (x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	8.542	5.489	939	189	189
Baten	8.250	5.300	750	0	0
Saldo (nadelig)	-292	-189	-189	-189	-189

Financiële toelichting
De afwijking tussen de begroting 2015 ten opzichte van 2014 wordt zowel op lasten als baten met name veroorzaakt door het programma Eureka, dat in 2014 wordt afgerond. Daarnaast wordt er aan de lastenkant 1 fte bezuinigd op de programmamanager. In de begrote programmakosten 2015 is € 154.500 aan salariskosten verwerkt.

4.5 Wonen

Programmanummer	14
Portefeuillehouder	Frank van Rooijen
Budgethouder	Marjolijn van de Zandschulp

Wat is de context?
Het doel van dit programma is het tijdig beschikbaar hebben van een juiste woning voor iedere (toekomstige) bewoner van de stadsregio. Dit kan bereikt worden door een mix van instrumenten zoals een regionale huisvestingverordening voor verdeling van sociale huurwoningen en afstemming van de programmering van woningbouwplannen tussen gemeenten. Daarbij is ook nadrukkelijke aandacht voor een duurzaam gebouwde omgeving.

De regio kiest hierbij voor de vraaggerichte benadering. Kwaliteit en de voorkeuren van de consument staan centraal bij keuzes voor woningbouw en de diversiteit in de regio kan daarbij beter benut worden. Het investeren in kwaliteiten is noodzakelijk om de huidige inwoners een prettig woonmilieu te blijven bieden, in te spelen op de woonbehoefte en mensen van buiten de regio te blijven aantrekken.

Wat willen we bereiken?
Binnen het programma Wonen worden gewerkt aan de ontwikkeling van regionaal woonbeleid met bijpassend instrumentarium voor de stadsregio. De volgende taken vloeien daaruit voort:

- Een rechtvaardige en transparante verdeling van de schaarse beschikbare sociale huurwoningen
- Het tijdig beschikbaar hebben van de juiste woning voor iedere (toekomstige) inwoner van de regio
- Verduurzaming van de nieuwbouw en bestaande bouw.

De uitvoering van bovengenoemde speerpunten richt zich op de volgende thema's:

A. Woonruimteverdeling
B. Uitvoeringsprogramma Wonen
C. Stimuleringsprogramma Vraaggericht bouwen en programmeren
D. Stimuleringsprogramma Duurzaam Gebouwde Omgeving

Wat gaan we ervoor doen?

A. Woonruimteverdeling
In het kader van een goede woonruimteverdeling binnen de regio voert de stadsregio de Huisvestingswet uit door middel van de Regionale Huisvestingsverordening 2013. Daarnaast houdt de stadsregio toezicht op het proces van de verdeling van (sociale) woonruimte in de Stadsregio Arnhem Nijmegen, wordt contact onderhouden met corporaties, gemeente en Entree/Enserve en zijn vragen van woningzoekenden beantwoord.

B. Uitvoeringsprogramma Wonen
Eind 2013 zijn de subregionale woningbouwprogramma's/woonagenda's uit de verstedelijkingsvisie geactualiseerd op basis van actuele prognosegegevens, uitkomsten van WoON2012 en de uitgangspunten van de verstedelijkingsvisie. Er is breed draagvlak bij gemeenten voor de gezamenlijk uitgevoerde analyses van diverse onderzoeken. Deze analyses hebben in 2014 geleid tot (sub)regionale woonagenda's. In 2015 werken we aan monitoring van de woonagenda's en werken we aan verschillende analyses en onderzoeken voor het in beeld brengen en monitoren van de regionale woningmarkt.

C. Stimuleringsprogramma Vraaggericht Bouwen en Programmeren
In crisistijd is regionale samenwerking op woningmarktniveau belangrijker dan ooit. Financieringsproblemen en bezuinigingen zorgen ervoor dat woningbouw en –verbetering stagneren. De vraagstukken waar gemeenten mee geconfronteerd worden, zijn steeds complexer. Met het Stimuleringsprogramma Vraaggericht Bouwen en Programmeren ondersteunen we de regiogemeenten bij het proces om met betrokken partijen op de woningmarkt te komen tot een lokale en subregionale focus in de aanpak van de crisis op de woningmarkt en bij het voeren van regie. Het bevorderen van verdergaande samenwerking, delen van kennis en deskundigheid staat daarbij centraal. De ondersteuning moet bijdragen aan het opstellen en uitvoeren van lokale en regionale woonagenda's. We delen daarnaast kennis ten aanzien van het functioneren van de woningmarkt, met name gericht op aanpak van de crisis.

D. Stimuleringsprogramma Duurzaam Gebouwde Omgeving
Doel van het Stimuleringsprogramma Duurzaam Gebouwde Omgeving is het stimuleren van alle partijen die betrokken zijn bij de realisatie van nieuwbouwwoningen en herstructurering binnen de stadsregio om duurzaam te bouwen en verbouwen. In het voorjaar van 2013 is met een groot aantal betrokken partijen een nieuw DuBo-convenant, genaamd het Groene Akkoord, ondertekend. We geven het Groene Akoord op regionale schaal verder vorm en proberen de hoeveelheid aangesloten partners uit te breiden. We werken aan verdere implementatie van de methodiek GPR-gebouw met als doel energiezuinigheid in gebouwen te stimuleren. Daarnaast monitoren we energieneutrale woningbouw, energieneutrale renovatie en de aanpak van energiezuinig maken van bestaande woningen en gebouwen. De ambitie is dat in 2020 alle opgeleverde nieuwbouwwoningen energieneutraal zijn en dat in de bestaande bouw 20% energie moet zijn bespaard. Tot slot werken we met de regiogemeenten samen aan het project Meters Maken in verduurzamen van de bestaande voorraad.

Wat mag het kosten?

Programma Wonen (x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten	766	211	236	211	211
Baten	0	0	0	0	0
Saldo (nadelig)	-766	-211	-236	-211	-211

Financiële toelichting
De afwijking tussen de begroting 2015 ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt doordat in 2015 de taken duurzaam gebouwde omgeving en duurzaam stimuleringsprogramma vraaggericht bouwen niet meer worden uitgevoerd. Tevens is de totale formatie van het programma Wonen in 2015 0,5 fte lager dan in 2014. In de begrote programmakosten 2015 is € 106.500,- aan salariskosten verwerkt.

4.6 Programma Bedrijfsvoering/ algemene dekkingsmiddelen

Wat is de context?
De programmabegroting bevat naast de vijf te realiseren inhoudelijke programma's ook nog een zesde programma. Hierin worden de zogenaamde algemene dekkingsmiddelen en algemene lasten verantwoord, die niet aan een van de vijf programma's kunnen worden toebedeeld.
Dit programma bestaat uit de volgende onderdelen:

- De bijdrage per inwoner van de deelnemende gemeenten (€ 3,07 per inwoner).
- De treasuryopbrengsten.
- De personele lasten en algemene bedrijfsvoeringslasten die niet direct aan de programma's toe te rekenen zijn.

De bijdrage per inwoner van de deelnemende gemeenten
Een belangrijke bron van inkomsten voor de stadsregio is de bijdrage per inwoner die wij van de deelnemende gemeenten ontvangen. Deze bijdrage is met ingang van 2012 2,5 % verlaagd en bedraagt € 3,07 per inwoner. Bijlage 1 bevat een overzicht van de inwonersbijdrage per gemeente.

Treasury-opbrengsten
De treasury-opbrengsten staan met ingang van 2010 zwaar onder de druk. De begrote treasury baten voor 2013 en volgende jaren, zijn in de meerjarenraming 2013-2016, reeds naar beneden bijgesteld, wat heeft geleid tot een structurele bezuiniging van €275.000. Bij de meerjarenraming 2014-2017 zijn de treasury baten nog verder naar beneden bijgesteld, door de verwachtte invoering van het schatkistbankieren en doordat in 2014 en 2015 een aantal grote projecten in uitvoering komen, zouden we daarbovenop nog € 385.000 structureel moeten bezuinigen. Bij de meerjarenraming 2014-2017 zijn we uitgegaan van het schatkisttarief op dat moment, én de verwachting dat we de werkelijke rente schatkist moesten toerekenen aan de vooruit ontvangen BDU. Inmiddels is duidelijk dat de verplichte rentetoerekening aan de BDU door invoering van de Wet Schatkistbankieren is vervallen. Daarbij komt dat de rente die we behalen op de uitgezette gelden ook hoger is dan verwacht. Aangezien we niet weten of 2015 een overgangsjaar is en of de stadsregio dan nog beschikt over de liquide middelen inzake de BDU, gaan we er zekerheidshalve vanuit dat wij alleen de rente behalen op de langlopende deposito die bij invoering van de Wet Schatkistbankieren geëerbiedigd werd; zijnde € 150.000.

Personele lasten
De stadsregio-organisatie kent de navolgende onderdelen:

- Sector Regionale Ontwikkeling (voor de programma's Ruimte, Wonen, Werken en Bestuur).
- Sector Mobiliteit (voor het programma Mobiliteit).
- Staf Bedrijfsvoering en Staf Dienstverlening (voor alle vormen van ondersteuning aan de inhoudelijke programma's).

In de begroting 2015 is voor de organisatie van de stadsregio, op basis van de noodzakelijke aanpassingen op alle onderdelen, uitgegaan van een kleine, slagvaardige organisatie van 34 fte. Hierbij is rekening gehouden met een afslanking van de organisatie vanuit de bezuinigingstaakstellingen en het daar waar mogelijk anders prioriteren of stilleggen van activiteiten, gelet op de discussie toekomstige regionale samenwerking en de te verwachten afschaffing wgr-plus. Hiermee is de formatie van 40,8 fte in 2013, naar 37,4 fte in 2014 tot het minimum gedaald in 2015 van 34 fte.

De totale loonkosten volgens het formatieplan bedragen € 2,9 miljoen. Een groot deel van deze salariskosten is in de begroting 2015 doorbelast naar de verschillende programma's. De niet doorbelaste salariskosten zijn verantwoord binnen het programma Bedrijfsvoering.

Algemene bedrijfsvoeringslasten
Onder de bedrijfsvoering vallen naast de niet doorbelaste salariskosten ook de kosten die de stadsregio maakt voor onder andere huisvesting, telefonie en automatisering, opleiding, porto en drukwerk. Deze lasten zijn gerelateerd aan de personele lasten. Deze kosten worden deels doorberekend naar het programma Mobiliteit. Het restant blijft onder het programma Bedrijfsvoering verantwoord.

In de paragraaf Bedrijfsvoering wordt een nadere toelichting gegeven op de gebieden Financiën en Personeel en Organisatie.

Wat mag het programma Bedrijfsvoering kosten en hoe wordt dit gedekt?

Bedrijfsvoering / algemene dekkingsmiddelen (x € 1.000)

	2014	2015	2016	2017	2018
Lasten					
Bedrijfsvoering	1.138	1.060	997	997	997
Baten					
Rentebaten	585	150	150	0	0
Bijdragen gemeenten	2.274	2.282	2.282	2.282	2.282
Totaal baten	2.859	2.432	2.432	2.282	2.282
Saldo (voordelig)	**1.721**	**1.372**	**1.435**	**1.285**	**1.285**

Financiële toelichting

De afwijking tussen de begrote lasten 2015 ten opzichte van 2014 wordt veroorzaakt doordat in 2015 de afschrijvingskosten zijn verlaagd en doordat de bedrijfsinvesteringen zo minimaal mogelijk worden gehouden en daarnaast is 0,5 fte aan secretariaat bezuinigd. De baten worden met name verlaagd door de lagere rentebaten. Vanaf 2015 kunnen we niet anders dan uitgaan van de zekere rentebaten op de langlopende deposito die in 2016 afloopt, zijnde € 150.000,-. In de begrote programmakosten 2015 zijn € 389.900,- aan salariskosten verwerkt.

5. Paragrafen

5.1 Weerstandsparagraaf

Het weerstandsvermogen kan worden gedefinieerd als "het vermogen van de stadsregio om financiële tegenvallers te kunnen opvangen zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering" en bestaat uit de relatie tussen:

- de weerstandscapaciteit: de middelen en mogelijkheden waarover de stadsregio beschikt, kan beschikken om niet begrote kosten te dekken;
- alle risico's, waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie.

De Stadsregio Arnhem Nijmegen voert projecten uit die door omvang, looptijd en complexiteit risico's met zich meebrengen in zowel kosten als opbrengsten en is zich ervan bewust dat door een sluitende begroting en een goede projectbeheersing niet alle risico's kunnen worden uitgesloten. Om deze reden wordt het verstandig geacht om voldoende weerstandsvermogen beschikbaar te hebben. Zo kan de stadsregio eventuele tegenvallers, ook als ze zich gelijktijdig voordoen, opvangen.

Bepalend voor de optimale omvang van het weerstandsvermogen is de hoogte van de financiële risico's waaraan de stadsregio bloot staat en de kans dat dergelijke risico's zich daadwerkelijk voordoen. Ook de mate van flexibiliteit in de begroting speelt een rol: hoe snel kunnen tegenvallers worden opgevangen zonder dat dit gepaard gaat met ombuiging van beleid en daarmee gemoeide uitgaven.

De Stadsregio Arnhem Nijmegen acht het wenselijk om risico's die van invloed zijn op de bedrijfsvoering beheersbaar te maken. Door inzicht in de risico's wordt de organisatie in staat gesteld om op verantwoorde wijze besluiten te nemen, zodat de risico's nu en de risico's gerelateerd aan toekomstige investeringen in verhouding staan tot de vermogenspositie van de organisatie. Om inzicht in de risico's van de stadsregio te kunnen verkrijgen is door de sectoren en stafdiensten een risicoprofiel opgesteld. Dit risicoprofiel is tot stand gekomen met behulp van een workshop waarbij gebruik is gemaakt van het softwareprogramma NARIS® (NAR Risicomanagement Informatie Systeem) waarmee risico's systematisch in kaart kunnen worden gebracht en beoordeeld.

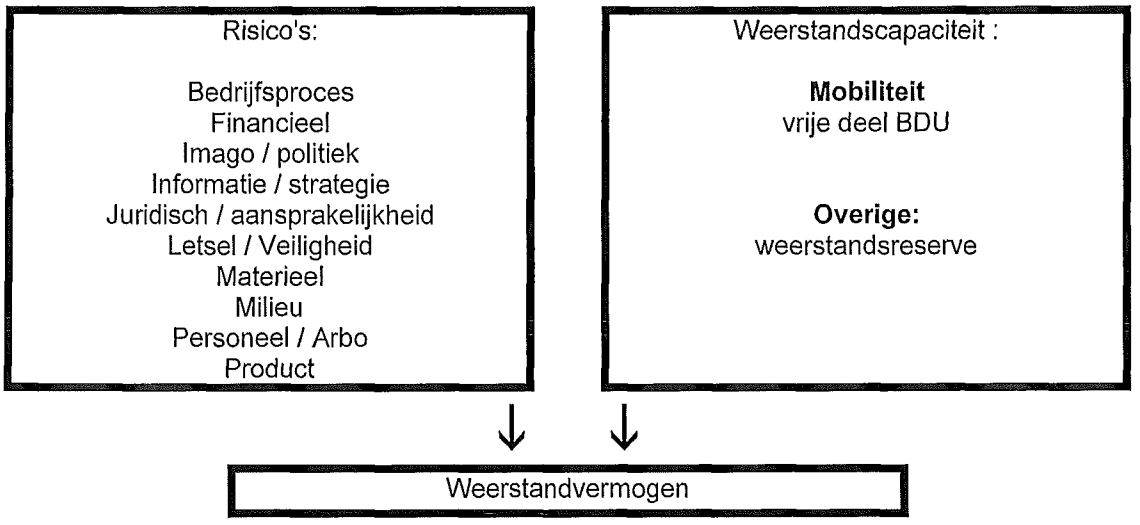

Weerstandsnorm		
Waarderingscijfer	**Ratio**	**Betekenis**
A	>2.0	uitstekend
B	1.4-2.0	ruim voldoende
C	1.0-1.4	voldoende
D	0.8-1.0	matig
E	0.6-0.8	onvoldoende
F	<0.6	ruim onvoldoende

Er wordt binnen de stadsregio een onderscheid gemaakt tussen de risico's voor het programma

Mobiliteit en de overige programma's.
Voor het programma Mobiliteit is het weerstandsvermogen het vrije deel van de vooruit ontvangen BDU. Dit bedroeg ultimo 2013 € 18,5 miljoen. Dit is niet te benutten voor de overige programma's.

Voor de overige programma's is weerstandsreserve de belangrijke buffer. Dit saldo bedroeg op 31 december 2013: 2,6 miljoen euro.

Het waarderingscijfer voor Mobiliteit bedroeg eind 2013 3,9 en naar verwachting blijft dit weerstandsvermogen ook in de toekomst uitstekend. Echter is het beschikbaar en minimaal benodigd budget vanuit de BDU de komende jaren niet in evenwicht. Dit betekent dat er aanspraak gemaakt zal moeten worden op de vrij te besteden middelen. De vrij te besteden middelen zullen daardoor reduceren, waardoor de buffer voor risico's ook kleiner wordt de komende jaren. Goed risicomanagement blijft dus erg belangrijk.

Het ratio van de stadsregio exclusief Mobiliteit viel ultimo 2013 in klasse C. Dit duidt op een voldoende weerstandsvermogen. De weerstandsreserve zal na resultaatbestemming 2013 € 476.984 hoger worden. Daar staat tegenover dat inmiddels het GO een werkgarantie heeft afgegeven voor 4 jaar in plaats van de berekende 2 jaar en dat het afgesloten herenakkoord met de provincie ook effecten heeft op de risicoanalyse. In de eerste managementrapportage over 2014 zullen de op dat moment bekende risico's weer afgezet worden tegen de dan hogere weerstandsreserve.

5.2 Financiering

De uitvoering van de programma's wordt ondersteund door de financieringsfunctie. Deze omvat de financiering van het beleid en het uitzetten van geld dat niet direct nodig is. De stadsregio heeft het beleid inzake de treasuryfunctie vastgelegd in een treasurystatuut dat op 15 december 2011 is aangepast en geactualiseerd met als ingangsdatum 1 januari 2012. Het treasurystatuut van 2009 was op gebied van uitzettingen korter dan 3 maanden stringenter dan de wet Ruddo, waardoor spreiding van kort geld werd bemoeilijkt. Het treasurystatuut is dan ook zodanig aangepast dat beleggingen met een looptijd van ten hoogste 3 maanden toegestaan zijn bij Nederlandse systeembanken met een minimale creditrating van A.

Het treasurystatuut is zodanig opgesteld dat het een objectieve en transparante verantwoording mogelijk maakt en omvat de volgende onderdelen:

- Doelstellingen treasuryfunctie.
- Risicobeheer.
- Bedrijfsfinanciering.
- Kasbeheer.
- Administratie organisatie en interne controle.

Het treasurystatuut zal in 2014 door invoering van het schatkistbankieren aangepast moeten worden (zie hieronder).

Liquiditeitenontwikkelingen Stadsregio

De stadsregio kent vooralsnog een ruime liquiditeit doordat subsidiegelden eerder worden ontvangen en uitbetaling van projecten later plaatsvindt dan verwacht; wel zullen een aantal grote projecten worden afgerekend in 2014 en 2015. De verplichte rentetoerekening aan de vooruit ontvangen BDU-gelden is door invoering van het schatkistbankieren vervallen. Wel is het nog verplicht de werkelijk gerealiseerde rente aan de vooruit ontvangen gelden van de Regionale Mobiliteitsfondsen en FES toe te voegen, indien er op 1-1-2015 niet bestede gelden aanwezig zijn.

Het verwachte verloop van de BDU is als volgt (bedragen x € 1.000):

Saldo vooruit ontvangen BDU per 31 december 2013	€	129.725
Totaal saldi toekenning besteding BDU 2014-2018	€ -	95.771
Saldo vooruit ontvangen BDU per 31 december 2018	**€**	**33.954**

Schatkistbankieren

Met ingang van 16 december 2013 is het verplicht schatkistbankieren zonder leenfaciliteit ingevoerd voor gemeenten, provincies, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. Langlopende middelen die voor 4 juni 2012 waren uitgezet worden geëerbiedigd. Momenteel hebben wij nog 1 langlopende deposito, 2 kortlopende leningen aan de Gemeente Arnhem respectievelijk de Gemeente Nijmegen die in 2014 aflopen, en staat het restant op de rekening courant van de schatkist gelet op de onzekere toekomst van de stadsregio.

De financieringsontwikkelingen worden nauwgezet gevolgd en er zal worden gekeken naar mogelijkheden om voldoende treasury baten te kunnen genereren; deze zijn echter beperkt tot het wegzetten van geld bij het Rijk of het wegzetten van gelden bij andere decentrale overheden. Voor de begroting 2015 kunnen we hierop niet anticiperen omdat er nog geen duidelijkheid bestaat over de BDU-middelen in relatie tot de ontwikkelingen Wgr-plus. In de meerjarenraming, gaan we er voor 2015 en 2016 van uit dat we alleen rentebaten genereren op de langlopende deposito die in 2017 is vrijgevallen.

5.3 Bedrijfsvoering

Vanuit de bedrijfsvoering wordt de uitvoering van de taken en activiteiten van de stadsregio ondersteund. Alle beherende, verantwoordende en controlerende activiteiten vallen hieronder. Deze stellen de organisatie in staat om de voorgenomen programma's en prestaties zo effectief en efficiënt mogelijk te realiseren. De kwaliteit van de bedrijfsvoering is belangrijk voor het slagen van de programma's.

Jaarlijks krijgt het beleid op bedrijfsvoering een plaats in het organisatieplan van de Stadsregio, wat mede wordt gevoed door de adviezen uit de managementletter van de accountant. In deze paragraaf wordt op hoofdlijnen inzicht geboden in de kwaliteit van de huidige bedrijfsvoering en de voornemens voor het begrotingsjaar 2015. Al sinds 2008 zijn grote stappen gezet in het verder professionaliseren van de bedrijfsvoering binnen de stadsregio. Elk jaar komen daar nieuwe stappen bij. Zo zijn we in 2013 begonnen met het digitaliseren van post en archief en de implementatie van een subsidiebeheersysteem, waardoor een betere projectcontrol kan plaatsvinden. Ervan uitgaande dat 2015 een overgangsjaar betreft zal in 2014 en 2015 de nadruk gelegd worden op de overdracht.

Financieel Beleid en Financieel Beheer
Ondanks de stappen die gezet zijn blijft de stadsregio de nodige acties in gang zetten om de financiele beheersing, financiële verslaggeving en de inrichting van de administratieve organisatie en interne controle (nog) verder te optimaliseren. Projectbeheersing is het belangrijkste speerpunt.

Financiële verordeningen
De inwerkingtreding van de Wet Dualisering gemeentebestuur heeft ook consequenties gehad voor de stadsregio. Net als bij de gemeenten dient de Stadsregioraad ingevolge de Gemeentewet de financiële verordeningen (ex artikelen 212 en 213) vast te stellen. Dit is voor de stadsregio in 2005 gebeurd. In 2006 is de Nota Rechtmatigheid voor het eerst door de Stadsregioraad vastgesteld en in april 2009 is een herziene Nota Rechtmatigheid vastgesteld door de Raad. In december 2011 is vervolgens een herzien Treasurystatuut door de Stadsregioraad behandeld en vastgesteld. Deze zal in 2014 wederom herzien worden als gevolg van het schatkistbankieren.

Personeel en organisatie
Vanaf de start van de stadsregio is het uitgangspunt geweest om de ambtelijke organisatie klein te houden: een zogenaamde 'lean-and-mean' organisatie. Dit is mogelijk doordat enerzijds gebruik wordt gemaakt van de kennis en expertise van medewerkers van de gemeenten en provincie, en anderzijds door voor gerichte opdrachten externe capaciteit in te huren. Door de onzekere toekomst is het aantal tijdelijke contracten toegenomen en wordt zoveel mogelijk gekeken als medewerkers vertrekken of de taken tijdelijk stilgelegd of gecombineerd kunnen worden voor de fase waarin de stadsregio zich nu bevindt. Indien het taken betreft die nog moeten worden uitgevoerd, wordt zoveel mogelijk gekeken naar (tijdelijke) detacheringen tussen andere overheden en de stadsregio.

Sector	Formatie in fte	Bezetting in fte	Tijdelijke fte's
Directie	**1,0**	**0,5**	**0,5**
Management	1,0	0,5	0,5
Mobiliteit	**11,0**	**11,0**	**2**
Management	1,0	1,0	
Infrastructuur & Mobiliteitsmanagement	4,0	4,0	1
Openbaar Vervoer	5,0	5,0	1
Staf mobiliteit	1,0	1,0	
Regionale ontwikkeling	**12,2**	**10,7**	**1**
Management	1,0	1,0	
Ruimte	1,3	1,3	
Werken	2,3	1,8	
Wonen	0,9	0,9	
Bestuur & Communicatie	6,7	5,7	1
Staf bedrijfsvoering	**3,9**	**3,8**	**1,8**
Staf bedrijfsvoering	3,9	3,8	1,8
Staf dienstverlening	**5,9**	**5,8**	**1**
Staf dienstverlening	5,9	5,8	1
Eindtotaal	**34,0**	**31,8**	**6,3**

Bezuinigingen:
De realisatie en het zichtbaar maken van de bezuinigingstaakstelling was geen onderdeel van onze Planning & Control cyclus, maar is dit met ingang van de jaarrekening 2012 wel geworden. Jaarlijks passen we al een bezuiniging toe door de inwonerbijdrage niet te indexeren, en daarnaast dwingen externe factoren als het teruglopen van de treasury inkomsten ons tot bezuinigingen. Aangezien onze begroting grotendeels wordt bepaald door BDU-gelden en we daaruit alleen de programmakosten mobiliteit mogen bekostigen, is ruimte waaruit we kunnen bezuinigen relatief beperkt.

In de meerjarenraming 2014-2017 is al aangegeven dat we door de terugvallende rente opbrengsten genoodzaakt waren bezuinigingsmaatregelen te treffen. In 2014 is dit opgevangen door de instelling van een rente-egalisatiereserve. In 2015 en volgende jaren is naast de renteterugval ook de dekking Wonen oorzaak van extra bezuinigingstaakstellingen. Deze worden grotendeels opgevangen door het laten vervallen van een onafhankelijk voorzitter in 2015, het combineren van de functie sectorhoofd regionale ontwikkeling met programmamanager en het niet meer invullen van beëindigde contracten.

Aan materiële lasten zijn de kosten bezuinigd die in 2015 voor de regionale samenwerking niet cruciaal zijn. Begin 2014 is een aantal projecten afgerond zoals Urban Regions in the Delta uit het programma Ruimte, waar vervolgens geen budget en personele inzet meer voor nodig is. Gelet op de onzekerheid met betrekking tot het voortbestaan van de stadsregio wordt op dit moment niet ingezet op het ontwikkelen van visies en het ontwikkelen van integrale Bestuurlijke Overeenkomsten. Dat betekent dat de lasten op de posten Strategie en Visievormig en Uitvoering Programma Verstedelijking teruggebracht kunnen worden. Tot slot worden de lasten voor de post Versterking Vestigingsklimaat binnen het programma Werken teruggebracht. Hierbij gaat het met name om gereserveerd budget voor marketing van de regio.

Oorsprong begroting:	*Bezuinigingsmaatregelen:*	*Financiële bezuiniging*	*Bezuinigd/verwerkt in de begroting op:*
2012	Jarenlange inzet treasury-baten die met ingang van 2012 niet meer zo hoog zijn	€ 300.000,-	€ 56.000,- backoffice + bestuur € 150.000,- uit wonen + werken € 95.000,- lagere inhuur
2012	Niet indexeren inwonersbijdrage vanaf 2004-2011 (feitelijke indexering 12,9%)	€ 210.000,-	Kaasschaafmethode op personele kosten
2012	2,5% bezuiniging inwonerbijdrage miv 2012	€ 60.000,-	€ 60.000,- lagere inhuur
2013	Jarenlange inzet treasury-baten die met ingang van 2013 weer naar beneden bijgesteld zijn i.v.m. renteontwikkelingen	€ 275.000,-	€ 50.000,- regiocontract zelf uitvoeren € 20.000,- bedrijfsvoering € 60.000,- programma Wonen € 75.000,- programma Werken € 70.000,- programma Ruimte
2014	Jarenlange inzet treasury-baten die met ingang van 2014 weer naar beneden bijgesteld zijn i.v.m. schatkistbankieren.	€ 385.000,-	-A structureel in 2014 door inzet van de rente-egalisatiereserve
2014	Taakstelling huidige exploitatie door herprioritering naar het domein economie	€ 155.000,-	-Structureel bezuinigd op materiële kosten bedrijfsvoering € 35.000 -Structureel bezuinigd op formatiekosten bedrijfsvoering € 51.000 (1,6 fte) -Structureel bezuinigd op formatiekosten communicatie € 50.000 (0,6 fte) -Structureel bezuinigd voorzitter € 20.000 (0,2 fte)

2015	Jarenlange inzet treasury-baten die met ingang van 2014 weer naar beneden bijgesteld zijn i.v.m. schatkistbankieren.	€ 325.000,-	-Structureel bezuinigd op formatiekosten bedrijfsvoering € 25.000 (0,5 fte) -Structureel bezuinigd op formatiekosten bestuur door het niet meer inzetten van een onafhankelijk voorzitter € 70.000 (0,4 fte) -Structureel bezuinigd op formatiekosten communicatie (1 fte) € 75.000 -Structureel bezuinigd op formatiekosten programmamanager ruimte (1fte) € 95.000 -Structureel bezuinigd op afschrijvingskosten € 55.000
2015	Reserve Wonen is voor 2015 niet toereikend om de taken Wonen te bekostigen	€ 150.000,-	-Structureel bezuinigd op formatiekosten Wonen € 35.000 (0,5 fte) -Structureel bezuinigd op bestuur € 25.000 -Structureel bezuinigd op werken € 60.000 -Structureel bezuinigd op ruimte € 35.000

Na dit invullingsvoorstel resteert nog aan taakstelling voor de volgende jaarschijven:
2016 € 9.487, 2017 € 134.487, 2018 € 134.487

5.4 Verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaat- dan wel publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk én een financieel belang heeft. De stadsregio kent geen verbonden partijen, zoals bedoeld in het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten.

Wel is er een stichting die nauw verbonden is met de stadsregio, te weten:

VCC-Oost
De stichting VCC Oost (Vervoer Coördinatie Centrum) is op 1 december 2000 opgericht door de provincie Gelderland en het KAN. De stichting geeft uitvoering aan het beleidsveld vervoermanagement voor deze overheden.
VCC Oost heeft een Raad van Toezicht, waarin het bedrijfsleven nadrukkelijk vertegenwoordigd is. Ook de provincie Gelderland en de stadsregio hebben beide één lid vertegenwoordigd in deze Raad van Toezicht. De bijdrage aan VCC Oost maakt onderdeel uit van de besluitvorming over besteding BDU gelden. Jaarlijks stelt ons college het jaarplan en het jaarverslag van de stichting vast.

6. Bijlagen

Bijlage 1. Bijdrage per gemeente

(inwonersaantal volgens CBS per 10-4-2014)

Gemeente	Inwonersaantal per 1-1-2014	Bijdrage 2015 aantal inwoners x € 3,07
Arnhem	150.827	463.038,89
Beuningen	25.289	77.637,23
Doesburg	11.439	35.117,73
Duiven	25.613	78.631,91
Groesbeek	18.981	58.271,67
Heumen	16.335	50.148,45
Lingewaard	45.766	140.501,62
Millingen a/d Rijn	5.875	18.036,25
Montferland	34.990	107.419,30
Mook en Middelaar	7.796	23.933,72
Nijmegen	168.251	516.530,57
Overbetuwe	46.645	143.200,15
Renkum	31.573	96.929,11
Rheden	43.621	133.916,47
Rijnwaarden	10.917	33.515,19
Rozendaal	1.503	4.614,21
Ubbergen	9.451	29.014,56
Westervoort	15.137	46.470,59
Wijchen	41.036	125.980,52
Zevenaar	32.277	99.090,39
TOTAAL	**743.322**	**2.281.998,54**

Bijlage 2. Totaaloverzicht resultaat per programma per jaar (x € 1.000,-)

	2014			2015			2016			2017			2018		
	Lasten	Baten	Resul-taat	Lasten	Baten	Resul-taat	Lasten	Baten	Resul-taat	Lasten	Baten	Resul-taat	Lasten	Baten	Resul-taat
Bestuur	998	243	**-755**	729	130	**-599**	717	130	**-587**	717	130	**-587**	717	130	**-587**
Mobiliteit	125.774	125.774	**0**	119.553	119.553	**0**	86.873	86.873	**0**	80.948	80.948	**0**	69.848	69.848	**0**
Werken	455	62	**-394**	457	26	**-431**	457	26	**-431**	457	26	**-431**	457	26	**-431**
Ruimte	8.542	8.250	**-292**	5.489	5.300	**-189**	939	750	**-189**	189	0	**-189**	189	0	**-189**
Wonen	766	720	**-46**	211	60	**-151**	236	0	**-236**	211	0	**-211**	211	0	**-211**
Bedrijfsvoering en algemene dek-kingsmiddelen	1.138	3.244	**2.106**	1.060	2.432	**1.372**	997	2.432	**1.435**	997	2.282	**1.285**	997	2.282	**1.285**
Taakstellende bezuiniging	0		**0**	0		**0**	-9		**9**	-134		**134**	-134		**134**
TOTALEN	**137.673**	**138.293**	**620**	**127.501**	**127.501**	**0**	**90.211**	**90.211**	**0**	**83.386**	**83.386**	**0**	**72.286**	**72.286**	**0**

In de baten van bedrijfsvoering en het programma Wonen zijn de onttrekkingen uit bestemmingsreserves verwerkt.